

Teden vseživljenjskega učenja – njegova vloga, učinki in potenciali

Mag. Zvonka Pangerc Pahernik, nacionalna koordinatorica TVU

Povzetek:

Teden vseživljenjskega učenja je najvidnejša promocijska manifestacija na področju izobraževanja in učenja v Sloveniji. Že desetletje nagovarja slovensko laično, strokovno pa tudi politično javnost s prireditvami, ki razodevajo obe razsežnosti vseživljenjskega učenja – časovno in vsebinsko. V članku je predstavljen širši družbenoekonomski kontekst, v katerem Teden izpeljuje svoje večplastno poslanstvo. Prikazan je razvoj projekta od njegovih začetkov v Evropskem letu vseživljenjskega učenja pa do danes. Poudarjeni so nekateri bistveni vidiki projekta – njegov široki domet, ki ga določa strategija vseživljenjskega učenja, partnerstvo med akterji TVU, problematika njegovega financiranja in še nekateri. Sliko zaokrožuje opis mednarodne uveljavitve Tedna in sodelovanja v evropskih projektih. Avtorica zaključuje z razmislekom o zastoju, ki ga je dosegel razvoj TVU, in vzvodih za njegovo preseganje.

Ključne besede:

vseživljenjsko učenje, izobraževanje, festival učenja, učeča se družba, promocija

Širši kontekst

Izobraževanje, še posebej pa vseživljenjsko učenje, je v lizbonski strategiji (vrh Evropske unije, marec 2000) opredeljeno kot eno temeljnih gibal razvoja Evrope v dinamično in konkurenčno, na znanju zasnovano družbo. Dejstvo, da je vloga izobraževanja oziroma učenja pri udejanjanju družbenoekonomskih ciljev Unije prvič tako eksplicitno poudarjena, je dalo nov zagon evropski izobraževalni politiki, ki je na izziv odgovorila z vrsto strateških dokumentov. Memorandum o vseživljenjskem učenju (2000) in posledični akcijski načrt Uresničevanje evropskega prostora vseživljenjskega učenja (2001), Resolucija o vseživljenjskem učenju (2002), še zlasti pa proces Izobraževanje in usposabljanje 2010¹ določajo ključna področja ter strateške in operativne cilje sodobnih sistemov izobraževanja in usposabljanja. Po maju 2004 so postali obvezujoči tudi za Slovenijo.

Po preteku petih let podatki o doseganju teh ciljev žal niso pretirano spodbudni. Še več, celotna lizbonski strategija se ne uresničuje po pričakovanjih, zato so jo v duhu 'partnerstva za večjo ekonomsko rast in zaposlovanje'² korenito prenovili. To prinaša nove smernice tudi za izobraževalno politiko in zdi se, da s tem izobraževanje in usposabljanje za delo ter visokošolsko izobraževanje (p)ostajata absolutni prioriteti, čeprav snovalci prenove zagotavljajo, da je implicitno poskrbljeno tudi za socialni in okoljski vidik.

¹ 'Podrobni akcijski načrt za spremljanje uresničevanja ciljev evropskih sistemov izobraževanja in usposabljanja' (2002) je bil v letu 2004 preimenovan v 'Izobraževanje in usposabljanje 2010'.

² Working together for growth and jobs. A new start for the Lisbon strategy. Communication from president Barroso to the Spring European Council, February 2005

Čeprav se zdi, da je na politični, vsaj deklarativni ravni dosežen paradigmatični premik od (predvsem formalnega) izobraževanja na vseživljenjsko učenje, pa v praksi ni tako. Nasprotno, obstajajo veliki razkoraki že v samem razumevanju tega pojma, kaj šele pri njegovem udejanjanju. Tako politika kot stroka še vedno relativno ločeno obravnavata strategije formalnega (osnovno-, srednje- in visokošolskega) izobraževanja otrok in mladine ter izobraževanja odraslih, neformalno izobraževanje in priložnostno učenje pa le zlagoma pridobivata na veljavi. Mnenja o tem so si slovenski strokovnjaki izmenjali na prvem andragoškem kolokviju³ (1997), v zadnjem času pa lahko veliko pričakujemo od strategije vseživljenjskega učenja, ki jo bo Slovenija skupaj z drugimi članicami Unije pripravila do leta 2006. V njej bo treba ne le povezati posamezna področja v celoto, marveč nakazati poti doseganja sinergijskih učinkov, saj bi le tako lahko uresničevali večjo učinkovitost in kakovost izobraževalnih sistemov, enak dostop do vseživljenjskega učenja za vse ter večjo odprtost izobraževalnih sistemov v širše okolje⁴.

V fazi implementacije te politike pa postaja neravnovesje še izrazitejše – prizadevanja se zožujejo na razvijanje poklicnih kompetenc, druge razsežnosti vseživljenjskega učenja (znanje kot vrednota sama po sebi, osebni razvoj, sožitje v ožjih in širših skupnostih) pa so zapostavljene. Temu dogajanju ob rob je treba omeniti, da je bila na najvišjih političnih ravneh vendarle prepoznana potreba po temeljitejšem obveščanju in promociji teh procesov, saj naj bi se posameznik z njimi poistovetil in odgovorno prevzel svojo vlogo v učeči se družbi znanja. Prav promocijska dejavnost pa lahko prispeva k premoščanju tega razkoraka.

V opisanem kontekstu igra projekt Teden vseživljenjskega učenja (v nadaljevanju Teden ali TVU) pomembno vlogo, saj s široko paleto prireditev, obenem pa s pripravljalnimi in vzporednimi dejavnostmi nagovarja različne akterje, od posameznikov – (potencialnih) udeležencev v izobraževanju, do institucij – ponudnikov in izvajalcev izobraževanja, stroke, politike pa do medijev, in pomaga spreminjati njihovo miselnost. Prispeva k poglobljanju razumevanja, kaj vse 'strategija vseživljenjskega učenja' obsega, saj osvetljuje obe njeni razsežnosti – časovno, ki jo nekateri opredeljujejo z besedno zvezo 'od zibelke do groba' ('life-long'), in vsebinsko, ki opozarja, da nas učenje spremlja na vseh življenjskih poteh, v vseh vlogah, ki jih prevzemamo ('life-wide'). Po eni strani se Teden spoprijema z večinsko miselnostjo ljudi, da je vseživljenjsko učenje namenjeno predvsem tistim, ki so se slabo odrezali v šolskem izobraževanju⁵, po drugi pa s ciljnim nagovarjanjem obrobni skupin poskuša spremeniti prakso, da se največ izobražujejo prav tisti, ki so že izobraženi in usposobljeni, prikrajšane skupine pa ostajajo izločene. Skratka, cilji in učinki Tedna vseživljenjskega učenja so mnogoteri.

Poslanstvo projekta Teden vseživljenjskega učenja

V desetih letih se je Teden vseživljenjskega učenja uveljavil kot vseslovenski 'praznik' vseh, ki sprejemajo in podpirajo zamisel o učenju, ki traja vse življenje in krepi

³ Zbornik prispevkov in razprav 'Vseživljenjsko izobraževanje in vseživljenjsko učenje' je izšla v zbirki Študije in raziskave pri Andragoškem centru Slovenije, 1998.

⁴ Strateški cilji Evropskega sveta, Stockholm 2001.

⁵ Lifelong learning: citizen's views in close-up; findings from a dedicated Eurobarometer survey on lifelong learning, Luxemburg, 2004

človeka kot posameznika in kot člana družine, delovnega kolektiva, interesnih skupin, naroda in družbe nasploh. Na državni ravni izpeljavo TVU usklajuje Andragoški center Slovenije in ga prireja v sodelovanju s stotinami ustanov, skupin in posameznikov po vsej državi pa tudi onkraj naših meja. Tej vsakoletni prireditvi, ki pomembno prispeva k razvijanju, širjenju in uveljavljanju zamisli in prakse vseživljenjskega učenja v naši družbi, Vlada Slovenije pripisuje nacionalni pomen in podpira njeno strateško naravnost, opredeljeno z geslom 'Slovenija, učeča se dežela'.

Osrednji namen sedemdnevne manifestacije, ki praviloma poteka tretji teden v oktobru, je **ozaveščanje** najširše pa tudi strokovne javnosti ter upravnih organov na vseh ravneh o potrebnosti in pomembnosti učenja, namenjenega vsem ljudem, v vseh življenjskih obdobjih in okoliščinah. Teden tako pomaga razbijati utvaro, da izobraževanje, ki ga je posameznik deležen v šoli, zadošča za vse življenje. Stereotipno pojmovanje učenja kot časovno in vsebinsko zoženega procesa poskuša preseči z uveljavljanjem vizije o vseživljenjskem učenju, ki posamezniku in družbi omogoča dostop do informacij, znanja in veščin ter razumevanja - kategorij, ki so neizogibno potrebne za preživetje in razvoj v hitro spreminjajočih se sodobnih razmerah. Nepogrešljivi spremljevalci te vizije pa so radost, ustvarjalnost, enakopravnost, medsebojno sprejemanje in spoštovanje, skratka okoliščine, v katerih se meja med učiteljem in učencem skoraj zabriše in v katerih pridobivata oba.

Namen prireditev TVU je prav tako **spodbujanje** ljudi, da razvijejo pozitiven odnos do učenja, ga prepoznajo kot ključ h kakovostnejšemu načinu življenja ter se (ponovno) vključijo v najrazličnejše oblike izobraževanja, v marsičem drugačne od načinov in pristopov, ki so jih vajeni iz šol. Raziskave so pokazale, da višja stopnja dosežene izobrazbe in pridobljenih veščin povečuje verjetnost, da se bo posameznik vključeval v nadaljnje izobraževanje. In nasprotno, ljudje, ki imajo slabe izkušnje s šolanjem in ki iz različnih razlogov niso imeli možnosti za nadaljnje usposabljanje, najverjetneje ne bodo iskali novih priložnosti. Zato so aktivnosti v okviru Tedna vseživljenjskega učenja namenjene tudi motiviranju prikrajšanega dela prebivalstva.

Z dozdajšnjimi izpeljavami je TVU postal skupna stalnica ustanov, društev in posameznikov, ki se uveljavljajo na področju izobraževanja in učenja - bodisi tako, da bogatijo znanje drugih bodisi da se v učenje vključujejo sami. Prireditve s tem opravljajo še eno poslanstvo: opozarja na raznolikost izobraževalne in učne ponudbe, njenih vsebin, oblik in virov učenja ter obvešča o njihovi dostopnosti. Iz leta v leto odločneje se v okviru TVU namreč uveljavljata **informativna in svetovalna dejavnost**, ko izvajalci prireditev v osebnih stikih z udeleženci na prizoriščih TVU, prek odprtih telefonov in interneta ali prek kontaktnih oddaj na radiu in televiziji pomagajo iskati odgovore na vprašanja, ki zadevajo vključevanje posameznikov v raznovrstne oblike izobraževanja, učenja in ustvarjalnega delovanja.

Prireditve v TVU pa niso namenjene le zadovoljevanju znanih učnih potreb, temveč tudi prebujanju vedoželjnosti, **oblikovanju novih potreb** po učenju ter spodbujanju še kakovostnejše izobraževalne in učne ponudbe v naši državi. S tem se ustvarjajo tudi boljše razmere za razvijanje različnih oblik partnerstva med akterji, katerih naloga je zagotoviti čim pestrejšo priložnosti za vseživljenjsko učenje.

Teden vseživljenjskega učenja ima tudi svojo **razvojno-teoretično razsežnost**, ki se uresničuje na strokovnih prireditvah, kot so andragoški kolokvij, regionalna in

občinska posvetovanja in omizja, posvečena problematiki uveljavljanja strategije vseživljenjskosti učenja v slovenskem prostoru ter sodobnim temam v izobraževanju odraslih.

Iz navedenega je moč razbrati, da Teden vseživljenjskega učenja ne uveljavlja učenja le kot ekonomsko dobrino, temveč kot vrednoto samo po sebi. TVU za mnoge pomeni redko priložnost, da v svojem okolju predstavijo svoje učne in ustvarjalne dosežke. S svojim zgledom navdušujejo druge, njihova samopotrditev pa je obenem motiv za lastno nadaljnje učenje. Na marsikaterem prizorišču Tedna to priložnost izrabijo tudi za **praznovanje**, saj počastijo izjemne učne dosežke, uspešne programe in projekte ter podelijo priznanja ali nagrade. V zadnjem času ta vidik TVU nadgrajujejo prizadevanja za vzpostavitev foruma učečih se - oblike **zagovorništva** z namenom, da bi glas učečih se postal vse bolj slišen in vpliven na strokovni in politični ravni.

Teden vseživljenjskega učenja lahko torej upravičeno imenujemo 'praznik učenja', obenem pa je pomemben dejavnik za zagotavljanje enakih priložnosti za učenje vsem ljudem z namenom, da spodbudi večjo udeležbo v formalnem in neformalnem izobraževanju ter priložnostnem učenju, večjo socialno vključenost in zaposljivost ter boljše pogoje za dejavno državljanstvo.

Eni vidiki poslanstva TVU se torej nanašajo na širšo družbo, drugi na ponudnike učnih oblik in možnosti, tretji na iskalce le-teh, četrti na strokovnjake, peti na posameznike in skupine, ki so v eni ali več zgoraj omenjenih vlogah. Skratka, TVU se razrašča v gibanje, v katerem lahko vsakdo najde in dejavno uresničuje svojo vlogo. Z naraščanjem števila prijateljev in kakovosti prireditev TVU pa se širijo tudi razvojne razsežnosti tega promocijskega projekta.

Izvor projekta

V Sloveniji je bil Teden vseživljenjskega učenja **prvič izpeljan** oktobra **1996** na pobudo Andragoškega centra Slovenije (v nadaljevanju ACS), ki je tedaj proslavljal peto obletnico svojega delovanja na področju razvoja in pospeševanja izobraževanja odraslih. Organiziran je bil kot odziv na pobudo Evropskega parlamenta in Sveta Evrope⁶, ki sta leto 1996 proglasila za 'leto vseživljenjskega učenja'. Primarni namen snovalcev Tedna je bil na privlačen način poudariti pomen učenja za kakovostno preživetje in stalen razvoj posameznika in družbe, prikazati stopnjo zavezanosti slovenske države vseživljenjskemu učenju ter opredeliti priložnosti za nadaljnje pospeševanje te kulture pri nas. Šlo je za prvo tovrstno prireditev pri nas, izkušnje in odzivi strokovne in širše slovenske javnosti pa naj bi pokazali, ali je taka manifestacija sploh zaželeno, ali je smiselno, da se širi, in kaj vse je treba za to storiti.

Za zgled pri snovanju prvega TVU je služil britanski Teden učečih se odraslih (Adult Learners' Week - ALW), ki ga je NIACE⁷ prvič organiziral leta 1992 in se pri tem opiral na zamisel, ki prihaja iz Združenih držav Amerike, vendar se tam ni uveljavila.

⁶ Evropska pobuda – European Lifelong Learning Initiative (ELLI)

⁷ National Institute for Adult Continuing Education, krovna ustanova za razvoj izobraževanja odraslih za Anglijo in Wales.

Snovalci slovenskega TVU so od britanskega modela privzeli predvsem zamisel o dvonivojski zasnovi festivala. Ta je narekovala, da naj bi bile prireditve, ki so širšega pomena in zadevajo predvsem teoretike, praktike in politike na področju izobraževanja, organizirane na državni ravni, medtem ko naj bi najširšo javnost nagovorile prireditve na krajevni ravni. Privzeta je bila tudi zamisel o podeljevanju priznanj za izjemne učne dosežke v izobraževanju odraslih in predvidena je bila dejavna vloga medijev kot enakovrednih izvajalcev in ne zgolj poročevalcev o TVU.

Prvi slovenski Teden ni imel določenih vodilnih tem, pač pa je Andragoški center povabil k sodelovanju predvsem ustanove s področja izobraževanja odraslih, t.j. ljudske univerze, zasebne izobraževalne organizacije, izobraževalne centre, srednje, višje in visoke šole, Gospodarsko in Obrtno zbornico, Zavod RS za zaposlovanje in druge institucije, jih seznanil s temeljno zamisljo Tedna in prepustil, da izvajalci sami določijo vsebino in sporočilnost svojih prireditev.

Omenjena Evropska pobuda, ki postavlja v ospredje *»...nenehen razvoj človeških sposobnosti z namenom, da si posameznik pridobiva znanje, vrednote, spretnosti in razumevanje, ki jih bo potreboval vse življenje in jih uporabljal z zaupanjem in veseljem v vseh vlogah in okoljih...«*, je Andragoški center napeljala k poskusu, da k sodelovanju v TVU pritegne tudi izvajalce, ki se ukvarjajo z učenjem mladih in najmlajših. Ti so se sprva obotavljaje, naslednja leta pa vse bolj zavzeto vključevali v festival, hkrati pa so večje izobraževalne organizacije ali občinske uprave prevzele povezovalno in usklajevalno vlogo v svojih okoljih, tako da so mesta, občine in celo regije zaživele v duhu učenja vseh generacij.

Pomemben impulz je gibanju TVU dala Peta mednarodna Unescova konferenca o izobraževanju odraslih (CONFINTEA V, 1997), ki je potekala pod geslom 'Učenje odraslih – ključ za 21. stoletje' in se je v svojih strateških dokumentih dotaknila tudi pospeševanja kulture učenja. Tako je v Hamburški deklaraciji o prihodnosti izobraževanja odraslih ter v Akcijskem načrtu zapisano priporočilo vsem državam članicam, naj organizirajo Teden učečih se odraslih in naj to postane mednarodna prireditev. Ta pobuda je bila do neke mere uresničena v letu 2000, ko so nekatere evropske države v različnih terminih izpeljale vsaka svoj Teden ali Dan učenja (odraslih), osrednja prireditev pa je bila organizirana na Svetovni dan pismenosti, 8. septembra, ob odprtju svetovne razstave EXPO 2000 v Hannovru.

Drugi mednarodni dokumenti, ki opredeljujejo vlogo vseživljenjskega učenja ter poudarjajo pomen njegove dostopnosti za vse ljudi, s tem pa postavljajo kontekst, v katerem se je razvijal TVU, so bili omenjeni že v uvodu, na tem mestu pa dodajamo relevantne dokumente na nacionalni ravni:

- Resolucija o nacionalnem programu izobraževanja odraslih v R Sloveniji do leta 2010 (Ur. l. RS, št. 70/2004), ki se uresničuje prek letnih programov in med dejavnostmi, potrebnimi za uresničevanje izobraževanja odraslih, izrecno omenja projekt TVU;
- Nacionalni program razvoja trga dela in zaposlovanja do leta 2006 (Ur. l. RS, št. 92/2001).

Pogled na vsebine, domet in organizacijo dozdejšnjih izpeljav TVU kaže, da je prireditev z vsakim letom bolj prilagojena času in prostoru, v katerem živimo. Tako je po eni strani odraz uveljavljenosti strategije vseživljenjskega učenja v naši družbi, po

drugi strani pa nanjo dejavno vpliva. Andragoški center in prireditelji na krajevni ravni pri načrtovanju vsakokratnega Tedna upoštevajo pridobljene izkušnje, spoznanja, kritična stališča in predloge sodelujočih. Tako se model TVU stalno nadgrajuje, saj njegovo udejanjanje pomeni nenehno učno lekcijo za vse sodelujoče ter izziv za preseganje že doseženega.

Model Tedna vseživljenjskega učenja

Teoretični dvonivojski model TVU je bil postavljen že leta 1996, sestavljata ga državna in krajevna raven, ki ju vsebinsko in organizacijsko povezuje Andragoški center Slovenije kot nacionalni koordinator projekta. Prvotni model v obrisih velja še danes, vendar se je v praksi preverjal in smiselno spreminjal. Določeni vidiki modela TVU so doživeli ne le potrditev, temveč nadaljnji razmah. Tako se je hierarhična struktura Tedna še bolj razvejala, izvajalci so se povezovali po geografskem in vsebinskem načelu, decentralizirani pristop pa je povzročil, da je TVU segel tudi v odročnejše kraje in pritegnil 'male' prireditelje.

Teden je kmalu začel presegati formalni časovni okvir - s prvotnih pet se je razširil na sedem dni, vse bolj pa je naraščal delež prireditev, ki potekajo pred uradnim terminom ali po njem. Glede razpršenosti prireditev TVU po Sloveniji so opazne družbenoekonomsko pogojene razlike med posameznimi območji, izjeme v posameznih regijah pa pokažejo, da je te razlike mogoče premostiti že z večjo zavzetostjo posameznikov, ki imajo v kraju ugled in družbeno moč ter se zavedajo pomena promocije učenja.

Že v letu 1997 sta se na najvišji ravni modela TVU pojavila dodatna subjekta, in sicer **Vlada RS**, ki je Tednu s prevzemom pokroviteljstva priznala strateško razvojno vlogo, ter **Nacionalni odbor za TVU** kot krovni usmerjevalni organ, v katerem so združeni predstavniki različnih resorjev. Slednje Vlada vsako leto ob potrditvi načrta TVU povabi, da se glede na njihove pristojnosti dejavno vključijo v projekt.

Naloge Andragoškega centra, **nacionalnega koordinatorja TVU**, so se v desetletnem obdobju namnožile, izostrila pa se je njihova razvojna razsežnost. Potekajo vse leto, saj zadevajo pripravo, izpeljavo in ovrednotenje TVU, po vsebinski plati pa je mogoče govoriti o dveh skupinah aktivnosti:

1. ACS v okviru **nacionalne koordinacije TVU** izvaja konceptualno-razvojne naloge, sodeluje z izvajalci in koordinatorji TVU, skrbi za nacionalno vizualno in medijsko promocijo ter za uveljavljanje projekta v mednarodnem merilu;
2. ACS organizira **prireditve na državni ravni**: novinarsko konferenco, slovesno odprtje, podelitev priznanj za izjemne dosežke v izobraževanju odraslih ter osrednji strokovni dogodek na državni ravni - andragoški kolokvij (izpeljave kolokvijev 1997 do 2004 so predstavljene na spletni strani <http://tvu.acs.si/ak>).

Na krajevni ravni so gonilna sila Tedna **izvajalci prireditev** - ustanove, društva in zveze, interesne skupine in posamezniki, ki delujejo na različnih vsebinskih področjih: v izobraževanju, zaposlovanju, kulturi, zdravstvu, športu, turizmu, pristočasnih dejavnostih in še marsikje. Odpirajo svoja vrata, predstavljajo svoje dejavnosti in dosežke, se povezujejo in spodbujajo ljudi, da se jim pridružijo. Posebno mesto med

izvajalci TVU zavzemajo **koordinatorji**, ki s svojim povezovalnim delovanjem odločilno prispevajo h kakovosti in stabilnosti projekta.

Pomembni akterji slovenskega modela TVU so tudi **mediji** - radijske in televizijske hiše, časniki in revije, elektronski mediji in vsi, ki pomagajo, da glas prijateljev TVU seže v slovenske domove. Medijska podpora je izjemno dragocena predvsem zato, ker prebija krog udeležencev v vseživljenjskem učenju in s privlačnimi prispevki nagovarja tudi neudeležence oziroma morebitne udeležence.

Brez denarne podpore na državni in ponekod tudi na občinski ravni ter brez številnih **sponorjev in donatorjev** se TVU ne bi uveljavil. Prav financiranje je pogosto tisti jeziček na tehtnici, ki odloča o tem, ali bo nek (zlasti neprofitni) prireditelj iz leta v leto vztrajal, ali pa mu bodo pošle moči in volja za vlaganje lastnih sredstev, energije in časa.

Podrobnejši opis modela TVU bi presegal dovoljeni obseg tega članka, zato so v nadaljevanju podrobneje predstavljeni predvsem tisti vidiki, ki so v dozdajšnjem razvoju pomembno prispevali k ohranjanju in uspešnim izpeljavam TVU, ki so širili njegovo poslanstvo in nas odlikujejo v primerjavi z drugimi festivali učenja v svetu.

Odlike Tedna vseživljenjskega učenja

Prireditve v TVU zadevajo vse plati človekovega bivanja in razvoja

Večkrat sta že bila omenjena oba vidika vseživljenjskega učenja, na tem mestu pa naj še enkrat poudarimo, da je po zaslugi raznovrstnih prireditev TVU skupna paleta dogodkov namenjena **vsem generacijam** – od otrok v vrtcih in šolah, do študentske populacije, delovno aktivnega prebivalstva pa tja do tretjega življenjskega obdobja. Od iznajdljivosti koordinatorjev in odzivnosti izvajalcev v posameznih okoljih je odvisno, v kolikšni meri je poskrbljeno za vedoželjnost vsake od naštetih ciljnih skupin. Vsekakor pa posebno mesto med prireditvami zasedajo tiste, ki so namenjene medgeneracijskemu učenju – pa najsi bodo to ure pravljic, ki združujejo najstarejšo in najmlajšo generacijo, diskusije, v katerih se srečujejo učenci, starši in učitelji, zato da bi si izmenjali poglede o aktualnih temah, npr. zlorabi drog, ali pa priložnosti, ko starejši predajajo svoja že skoraj pozabljena znanja in veščine mlajšim, zato da se bo ohranila slovenska kulturna dediščina.

Vsebinske razsežnosti, ki jih pokrivajo prireditve TVU, je mogoče prikazati s štirimi stebri, ki jih je v znameniti knjigi 'Učenje – skriti zaklad' opredelil Jacques Delors (1996):

- učiti se zato, da bi znali; gre za prireditve, ki omogočajo pridobivanje znanja in razumevanja, ki sta predpogoj za preživetje in razvoj v sodobnih razmerah;
- učiti se zato, da bi znali delati; te prireditve predstavljajo možnosti pridobivanja sposobnosti in spretnosti, ki jih potrebujemo na delovnem mestu – v pogojih, ko se zahteve za delovno usposobljenost neprestano spreminjajo in večajo;
- učiti se zato, da bi se razvijali kot posamezniki; gre za področje osebnostnega razvoja, za razmah čustvene in duhovne inteligence;
- učiti se zato, da bi bili sposobni odprtosti, miroljubnega in ustvarjalnega sožitja v skupnosti.

Seveda se našeti vidiki med seboj prepletajo, ko se na prizoriščih TVU odvijajo:

- predstavitve (dnevi odprtih vrat, predavanja in sestanki, skupinske in posamezne predstavitve izobraževalnih programov in projektov, predavanja in diskusije na temo iskanja zaposlitve in samozaposlovanja, predstavitve gradiv in rezultatov, konference)
- učne in kreativne delavnice (oblikovanje gline, slikanje na svilo ali steklo, izdelava čipk, rezbarjenje, glasbene in računalniške delavnice, umetniške delavnice za starejše in za otroke, priložnosti za brezplačno testiranje znanj – npr. tujih jezikov ali računalništva, pogovori v tujih jezikih, forumi in omizja, srečanja, sprostitvene in plesne delavnice)
- informiranje in svetovanje (odprti telefoni, informativni dnevi, panoji in stojnice z informativnim gradivom, drugi načini informiranja in svetovanja v osebnih stikih, prek telefona ali interneta)
- spremljajoče prireditve (slovesna odprtja, družabni in kulturni dogodki, predstavitve knjig in drugih publikacij, literarni večeri, gledališke, filmske in lutkovne predstave, podelitve priznanj in diplom, srečanja društev, obiski naravnih in kulturnih znamenitosti, vodeni izleti, športni dogodki, tekmovanja, tematski sestanki občinskih organov, praznovanja obletic, zaključni dogodki).

V prvem poročilu Slovenije o uresničevanju Resolucije o vseživljenjskem učenju (2003) je prav TVU nekajkrat omenjen kot instrument, ki v Sloveniji to strategijo že uresničuje. Podatki o tem, koliko državljanov to dejansko občuti, so nezanesljivi, saj so odvisni od odstotka vrnjenih vprašalnikov in zavzetosti izvajalcev pri evidentiranju obiskovalcev njihovih prireditev. K dometu TVU zagotovo prispevajo tudi medijske oddaje (poročanje o odprtju in s prizorišč festivala po Sloveniji, radijski in televizijski intervjuji, omizja na TV, predstavitve dobitnikov priznanj, kontaktne oddaje), poleg množičnosti pa ostaja eden najpomembnejših izzivov TVU doseganje tistih slojev prebivalstva, ki so izven glavnih tokov izobraževanja, dela in družbenega udejstvovanja.

Teden vseživljenjskega učenja je kolektivni podvig

V desetletju sodelovanja v projektu TVU se je vzpostavilo razmeroma čvrsto **partnerstvo**, ki vključuje ustanove na različnih ravneh. Nacionalni koordinator postavlja vsakoletno platformo TVU in pri njenem udejanjanju sodeluje z okoli 500-člansko mrežo izvajalcev in koordinatorjev TVU. Relativno dobro podporo nudita mreža medijskih partnerjev ter financerjev (ministrstvi s področja šolstva in dela), donatorjev in sponzorjev. Razvoj in implementacijo TVU krovno usmerja Nacionalni odbor, pokroviteljstvo nad TVU prevzema Vlada Slovenije.

Pri tej piramidalni strukturi je pomembna zlasti njena osnova – dokler bo ta široka in kakovostna, predvsem pa povezana z dejanskimi potrebami okolja, v katerem delujejo njeni člani, ni bojazni, da bi se sesula. Konkretneje povedano, pomembno je ohranjanje in celo večanje števila **prirediteljev**. Ti izhajajo iz:

- področja izobraževanja: vrtci, osnovne in srednje šole, fakultete in univerze, ljudske univerze, zasebni izvajalci izobraževalnih programov, univerze za tretje življenjsko obdobje, študijski krožki, borze znanja, središča za samostojno učenje in drugi izvajalci formalnega in neformalnega izobraževanja in priložnostnega učenja; središča za informiranje in svetovanje za izobraževanje in drugi;

- področja dela: podjetja, uradi in območne službe Zavoda za zaposlovanje, sindikati, centri za poklicno informiranje in svetovanje, regionalne razvojne agencije in drugi;
- področja kulture: kulturni domovi, društva in združenja, knjižnice in knjigarne, muzeji, glasbene in plesne šole in drugi;
- socialnega področja: centri za socialno delo, domovi za starejše, društva in združenja;
- področja ekologije: društva in združenja s področja okoljevarstva, kmetijske in gozdarske agencije in drugi;
- področja zdravstva: društva in združenja (preprečevanje in zdravljenje), zdravstveni domovi, bolnišnice in drugi;
- javne uprave: ministrstva, občine;
- drugih področij: različne nevladne organizacije, društva in združenja s področja turizma, športa, taborništva, gospodarstva in drugi.

Med akterji TVU je treba posebej omeniti **koordinatorje**, ki v vrste prijateljev TVU pritegujejo najraznovrstnejše ustanove, interesne skupine in posameznike ter njihovo delovanje usklajujejo. Prav mreža koordinatorskih, s katero je bila v letu 2001 formalizirana⁸ vloga pobudnikov, usmerjevalcev in usklajevalcev TVU, je omogočila, da so s prireditvami pokrite vse regije in da se v festival sistematično vključujejo določena tematska področja, kot na primer turistična dejavnost, problematika zaposlovanja, vsakokratne teme Evropskega leta (v letu 2005 kultura dejavnega državljanstva). Predvsem ljudske univerze in druge večje izobraževalne organizacije, v nekaterih primerih pa tudi občine, zveze društev in druge ustanove so na ta način spodbudile rast obsega, raznolikosti in kakovosti prireditev TVU, njegovo odmevnost v medijih in najširši javnosti, vzpostavila pa so se tudi partnerstva na lokalni ravni, ki se ohranjajo skozi vse leto. Na ta način je omogočeno tudi sodelovanje majhnih izvajalcev, ki se sami ne bi vključili v TVU.

Na opisano povezanost in čvrsto strukturo je Slovenija v primerjavi z drugimi državami lahko upravičeno ponosna, še zlasti, ker se je razvijala spontano, po naravni poti. Ob siceršnjem budnem strokovnem delu Andragoškega centra, ki pa je zaradi pionirske narave projekta vsebovalo veliko poskusov, učenja ter zahtevalo precejšnjo mero prilagodljivosti, je TVU zaživel predvsem zato, ker so se posamezniki in ustanove s konceptom TVU poistovetili, sprejeli prostovoljno odločitev, da sodelujejo, in hkratno odgovornost, da vlagajo vse svoje razpoložljive vire. Mnogi zaradi tega, ker jim TVU pomeni vlaganje v promocijo njihove siceršnje (morda profitno naravnane) dejavnosti in si na krajši ali daljši rok obetajo ustrezní donos! Kljub temu je moč trditi, da je najpomembnejši kapital prijateljev TVU – **zanos!** Le-ta na dolgi rok ne more biti edino gibalno TVU, saj potrebuje **potrditev** in **podporo**; prvo v obliki odzivnosti tistih, ki jim je festival namenjen (predvsem obiskovalcem prireditev – potencialnim udeležencem, pa tudi medijem, politikom in drugim vabljenim), drugo pa v denarju in medijski podpori na državni ravni.

TVU pomeni tudi vlaganje denarja

⁸ V Skupnih priporočilih za koordinatorske TVU (2001) je opredeljenih šest ključnih področij: organiziranje in animiranje (pod)izvajalcev, načrtovanje in usklajevanje prireditev, pridobivanje finančnih sredstev, medijska promocija, skupno promocijsko gradivo in animiranje obiskovalcev, evalvacija TVU in poročanje.

V primerjavi z drugimi državami ima projekt TVU relativno stabilen sistem financiranja. Denarno ga podpirata Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve ter Ministrstvo za šolstvo in šport. Prvo ministrstvo financira dejavnosti, ki jih ACS izpeljuje kot nacionalni koordinator projekta, posredno pa so te denarne podpore države deležni tudi izvajalci in koordinatorji. Ministrstvo za šolstvo in šport v okviru razpisa za sofinanciranje infrastrukturne dejavnosti v izobraževanju odraslih denarno podpira koordinatorje in izvajalce prireditev na krajevni ravni. Medtem ko so sofinanciranja deležni skoraj vsi koordinatorji, ki se na razpis prijavijo, prejmejo denarno podporo za izpeljavo prireditev le tisti, ki kar najbolje izpolnjujejo kriterije razpisa.

Partnerji na krajevni ravni so za možnost sofinanciranja sicer hvaležni, vendar so izkušnje pokazale, da ima sistem financiranja tudi nekatere pomanjkljivosti. Te so deloma vezane na omejene vire ministrstev in lokalnih skupnosti, deloma pa na nesistematično izpeljavo postopkov javnih razpisov. Prav tako bi bilo potrebno doreči kriterije financiranja, da bi lahko prednostno obravnavali izvajalce iz okolij in področij, ki tržno niso zanimiva, njihov prispevek v bazo znanja posameznika in skupnosti pa je pomemben.

Dodatni viri financiranja TVU so razpisi v drugih resorjih, evropski projekti ter sponzorji in donatorji, ne glede na to, da izkupiček velikokrat ne odtehta vloženega časa in naporov. Denar vsekakor kroji izpeljavo Tedna, zato si prizadevamo vlaganja opravičiti s čim učinkovitejšim doseganjem zastavljenih ciljev na vseh ravneh in tako zagotoviti kontinuiteto projekta.

TVU pomaga širiti glas učečih se

V obdobju od leta 1997 do 2004 je bilo v okviru TVU podeljenih skupno sto priznanj za izjemne učne dosežke v izobraževanju odraslih – posameznikom in skupinam, ki so z učenjem obogatili lastno znanje, ter ustanovam, skupinam, posameznikom, ki so s svojim strokovnim delom omogočili bogatitev znanja drugih. Na spletnih straneh (<http://tvu.acs.si/priznanja>), v TVU-Novičkah, na video-posnetkih, v revijah, televizijskih in radijskih oddajah so predstavljene njihove življenjske zgodbe, ki so močan motivacijski dejavnik, obenem pa tudi medijsko najprivlačnejši del festivala. Ta bogata zbirka navdušujočih primerov vseživljenjskega učenja je izjemna tudi v mednarodnem merilu, predvsem pa pomeni izreden potencial za zagovorništvo vloge in pomena učenja na vseh ravneh.

Sistem spremljanja, prikazovanja in vrednotenja TVU

Vsem prejšnjim, bolj vsebinskim vidikom ob rob moramo omeniti prednost slovenskega TVU, ki se morda zdi povsem samoumevna in bolj tehnično naravnana; pa ni zgolj to! Gre za dolgoletni sistem sistematičnega spremljanja razvoja projekta TVU v vseh njegovih fazah (priprava, izpeljava, ovrednotenje) in skozi desetletno obdobje. Ta sistem vključuje:

1. dokumentacijo TVU, ki obsega:
 - Strateški načrt TVU, 1998; bo prenovljen v letu 2005
 - Letni načrt TVU (letno)
 - Poročilo in analiza TVU (letno)
 - Skupna priporočila za koordinatorje TVU, 2001
 - Spletna stran TVU (<http://tvu.acs.si>)
 - TVU-Novičke (od 1997) in Novičke, rubrika TVU;

- LLW-Novičke (1997-2000) – v angleščini
 - Koledar prireditev TVU (tiskani:1996 – 2000; spletni: 1999 →)
2. računalniško podprto aplikacijo, ki omogoča evidentiranje izvajalcev in prireditev, prikaz zbranih informacij v spletnem koledarju ter spremljanje gibanja ključnih količinskih in kakovostnih kazalnikov uspešnosti TVU. Aplikacija po eni strani podpira organizacijske vidike, obveščanje javnosti in promocijo, po drugi pa omogoča analizo podatkov in vrednotenje projektov z vidika izvajalcev in koordinatorjev, v zadnjem času pa tudi udeležencev prireditev. Delno že internetno zasnovan informacijski sistem bo v prihodnje še izpopolnjen.

Vpetost TVU v mednarodno gibanje festivalov učenja

Slovenija se je leta 1996 postavila ob bok petim državam na svetu, ki so do tedaj vsaj enkrat organizirale festival učenja – to so bile poleg Velike Britanije še Avstralija, Belgija (Flandrija), Južna Afrika in Švica⁹. Trenutno je v gibanje festivalov učenja po svetu vključenih prek **40 držav**, od tega dobra polovica evropskih. Kaže ponovno poudariti, da slovensko prireditev od velike večine festivalov po svetu razlikuje predvsem dejstvo, da s Tednom že vrsto let uspešno promoviramo vseživljenjsko učenje in ne le izobraževanje odraslih.

Festivali učenja so družbeno-ekonomsko in kulturno pogojeni. Med seboj se razlikujejo po **časovnem obsegu** – največkrat gre za festivalski teden, včasih pa tudi za več dni ali en sam dan, ponavadi je to svetovni dan pismenosti. Razlikujejo se po **vsebini** – pokrivajo izobraževanje odraslih ali vseživljenjsko učenje v najširšem smislu ali pa so osredotočeni na ključna področja, kot so ponekod pismenost (na primer v Braziliji), drugod predvsem izobraževanje in usposabljanje za delo (na primer v Jugovzhodni Evropi) ali pa splošno neformalno izobraževanje (na primer na Finskem). Prireditve so praviloma razpršene po več lokacijah in tudi države, ki so začele z relativno centraliziranimi dogodki (konference in sejmi), so sčasoma uvidele potrebo, da gredo med ljudi, ki jim je festival po svojem bistvu namenjen. Skoraj vsem festivalom je namreč skupno spoznanje, da nič ne more bolj prepričljivo zagovarjati pomembnosti in vsenavzočnosti učenja (odraslih) kot neposredno pričevanje navdušenih udeležencev samih.

Mednarodno gibanje festivalov učenja (International ALW/LF movement) je posebej z mrežo institucij in nacionalnih koordinatorjev festivalov po vsem svetu. Leta 1999 je koordinacijo gibanja prevzel Unescov inštitut za izobraževanje v Hamburgu, ki ureja skupno spletno stran¹⁰, spodbuja izmenjavo izkušenj in informacij, organizira občasna srečanja nacionalnih koordinatorjev ter si v sodelovanju z njimi prizadeva gibanje širiti in vsebinsko poglobljati. TVU je v teh prizadevanjih ustrezno zastopan, pri razvoju in pospeševanju mednarodnega gibanja festivalov učenja pa že vsa leta dejavno sodelujemo. Slovenske izkušnje in dosežki so deležni velikega spoštovanja - ne le zaradi dolge tradicije, temveč tudi zaradi kompleksnosti in inovativnosti pristopov, udejanjenih v TVU.

⁹ Vse naštetе države so festivale zasnovale po anglosaškem modelu in jih poimenovalе 'Teden učečih se odraslih' – Adult Learners Week (ALW).

¹⁰ Glej <http://www.unesco.org/education/uie/InternationalALW>

V nadaljevanju so predstavljeni najvidnejši primeri vključenosti TVU v projekte na mednarodni ravni.

Projekt TVU-EBIS (2000-2003) in prvi regionalni festival učenja v Jugovzhodni Evropi
Dogodki prvega regionalnega festivala učenja so pomenili vrhunec triletnih prizadevanj za uveljavitev festivalov učenja v tej regiji. V ta prizadevanja je bil Andragoški center Slovenije dejavno vključen vse od leta 2000, ko smo v okviru projekta EBIS¹¹ prvič gostili predstavnike držav Jugovzhodne Evrope, jim predstavili zamisel festivala učenja ter jim posredovali naše znanje in izkušnje. V nekaterih okoljih so tej pobudi sledili obotavljaje, saj so bili njihovi nekdanji sistemi izobraževanja odraslih porušeni (na primer v Bosni in Hercegovini ter Srbiji) ali pa sploh niso bili razviti (na primer v Albaniji). V naslednjih letih smo nekaterim državam nudili individualno svetovanje pri vzpostavitvi njihovih festivalov in do leta 2003 so vse sodelujoče države ob finančni podpori iz Pakta stabilnosti organizirale vsaj po en festival učenja. Večina se jih je po našem vzoru odločila za koncept festivala vseživljenjskega učenja.

Leta 2003 je bil organiziran prvi skupni, regionalni festival vseživljenjskega učenja. Osrednjega dogodka v Skopju, oktobra 2003, so se udeležile delegacije iz osmih partnerskih držav. Petčlanska ekipa iz Slovenije se je vključevala v festivalske prireditve na štirih ravneh:

- Strokovno srečanje na regionalni ravni je potekalo pod naslovom *Vseživljenjsko učenje, izobraževanje odraslih in zaposljivost*. Plenarnim referatom uglednih predstavnikov različnih mednarodnih ustanov je sledilo delo v šestih delavnicah. Prispevke smo imeli v delavnici na temo *Od teorije do prakse: prenos rezultatov inovativnih pilotnih projektov v prakso izobraževanja in usposabljanja odraslih*¹² in v delavnici z naslovom *Mobiliziranje za vseživljenjsko učenje: prispevek festivalov učenja k večji integraciji in udeležbi v evropski učeči se družbi*.
- Srečanja na politični ravni, ki ga je odprl tedanji predsednik Makedonije, Boris Trajkovski, so se udeležili predstavniki ministrstev iz osmih držav, Slovenijo je zastopal veleposlanik Slovenije v Makedoniji. Udeleženci omizja so predstavili stališča posameznih držav ter podpisali skupno deklaracijo z akcijskim načrtom o prihodnjem razvoju izobraževanja odraslih in vseživljenjskega učenja v regiji.
- Na sejmu izvajalcev in udeležencev izobraževanja odraslih iz sodelujočih držav je slovenska delegacija svojo stojnico opremila s promocijskim gradivom TVU, ACS pa tudi z gradivom drugih izvajalcev izobraževanja v Sloveniji.
- Predstavljeni so bili uspešni posamezniki in projekti iz nekaterih držav, Slovenijo je zastopala videopredstavitve treh primerov dobre prakse medkulturnega in obmejnega sodelovanja, sprejemanja drugačnosti in zaposlovanja¹³.

V letu 2004 je izšla publikacija, v kateri so povzeti dogodki prvega regionalnega festivala učenja. Med njimi so tudi regionalne delavnice, organizirane v različnih obdobjih leta 2003 v sodelujočih državah¹⁴.

¹¹ Projekt Izobraževanje odraslih v Jugovzhodni Evropi (Erwachsenenbildung in Suedosteuropa - EBIS) koordinira Inštitut za mednarodno sodelovanje pri Nemški zvezi ljudskih univerz (IIZ/DVV) iz Bonna. Partnerji v projektu so predstavniki iz Albanije, Bolgarije, Bosne in Hercegovine, Hrvaške, Makedonije, Srbije in Črne gore ter Romunije; Slovenija je sodelovala v obdobju 2000-2003.

¹² Predstavljen je bil projekt Program 5.000: zviševanje zaposljivosti s pomočjo strategije vseživljenjskosti učenja.

¹³ Priznanja prvega regionalnega festivala učenja so prejeli Marjan Pungartnik iz Maribora, Študijski krožek Živimo med vami – živimo z vami iz Slovenske Bistrice in Vitra Cerknica (Slovenija), Eko Liburnia in Agencija Porin z Reke (Hrvaška).

Projekt TVU-Grundtvig (2002-2004) in prvi festival učenja v Španiji

Prvi festival učenja v Španiji je eden od osrednjih dosežkov sodelovanja partnerjev iz petih držav (Bolgarije, Nemčije, Slovenije, Romunije in Španije¹⁵) v projektu *Widening and Strengthening the European Dimension of the LLW Movement*, ki smo ga na kratko poimenovali TVU-Grundtvig. Pod vodstvom Andragoškega centra so si partnerji zastavili mnogo ciljev, med njimi predvsem prenos in izmenjavo izkušenj in znanj na področju izpeljave festivalov učenja ter obogatitev nacionalnih struktur in pristopov k načrtovanju, pripravi, izpeljavi in evalvaciji festivalov z namenom, da se okrepijo nacionalna in mednarodno gibanje festivalov učenja.

Rezultati tega vsebinsko poglobljenega sodelovanja so zelo konkretni, sodelujoči smo jih uporabili pri implementaciji festivalov v letih 2003 in 2004 ter pri utrjevanju pomena in ugleda izobraževanja odraslih v naših državah. V prihodnje jih bomo lahko nadgrajevali in še bolj prikrojili razmeram, v katerih delujemo. Najvidnejši rezultati so: pregled stanja na področju vseživljenjskega učenja v posameznih državah (referenčno leto 2003); priročnik za koordinacijo festivala ter usposabljanje koordinatorjev; nabor orodij za nacionalno koordinacijo festivala učenja, t.j.: model festivala, letni akcijski načrt, načrt promocije in načrt diseminacije; instrumentarij za evalvacijo; spletno zasnovan informacijski sistem za registracijo, pregled (v obliki spletnega koledarja prireditev) in evalvacijo festivalov učenja; spletna stran, osem izdaj e-biltena in skupno promocijsko gradivo.

Prvi festival učenja v Španiji sta novembra 2003 s skupnimi močmi organizirala španska partnerja – Zveza španskih ljudskih univerz in Raziskovalni inštitut za družbene vede in izobraževanje pri Univerzi v Barceloni. Drugi partnerji smo dogodku vtisnili mednarodni pečat in utrdili našo skupno zavezanost krepitevi gibanja festivalov učenja doma in v svetu. S prispevki smo sodelovali na nacionalni slovesnosti in omizju na temo Vseživljenjsko učenje in izobraževanje odraslih v Španiji in drugih evropskih državah. Za razstavo promocijskih in informativnih gradiv smo prispevali gradiva o naših festivalih, med njimi tudi video posnetke. Na tretjem kongresu literarnih krožkov smo se skupaj s 300 španskimi udeleženci vključili v *ad hoc* bralne krožke.

Projekt TVU-Grundtvig je izčrpno predstavljen na spletni strani <http://www.llw5.org>, ki bo dostopna do konca leta 2005. Javnosti so na voljo tudi zgoraj omenjeni rezultati sodelovanja, od katerih je za TVU najpomembnejši dopolnjeni instrumentarij vrednotenja. Z vprašalnikom za udeležence smo v okviru ankete o TVU 2003 in 2004 namreč pridobivali tudi njihova neposredna mnenja in predloge. Rezultati v tej fazi sicer še niso reprezentativni, dajejo pa slutiti, katere pomembne napotke – ne le za TVU, temveč za sistem izobraževanja (odraslih) – bi s sistematično analizo lahko pridobili (Drofenik 2004).

Projekt IntALWinE, Grundtvig 4 (2003-2006)

Ob koncu leta 2003 je steklo sodelovanje v najnovejšem mednarodnem projektu, od katerega si sodelujoči nacionalni koordinatorji iz trinajstih evropskih držav lahko obetamo nadaljnje spodbude za razvoj naših festivalov. Projekt z naslovom

¹⁴ Slovenija je sodelovala s 7. andragoškim kolokvijem na temo *Sodobni vidiki učenja in motivacije odraslih*.

¹⁵ Kot 'tihi partner' je sodelovala tudi Švica.

Mednarodni teden učečih se odraslih v Evropi¹⁶ koordinira Unescov inštitut za izobraževanje. V okviru programa Grundtvig 4 je bil odobren za obdobje od decembra 2003 do novembra 2006, ko bo oziroma je bilo izpeljanih nekaj študijskih obiskov in delovnih sestankov, prek e-pošte pa poteka intenzivna izmenjava stališč med tremi tematskimi skupinami:

- Instrumentalni pomen festivalov učenja: orodje za mobiliziranje in zagovorništvo,
- Operativne izboljšave pri organizaciji festivalov učenja in
- Glas udeležencev: izkušnje in aspiracije.

Andragoški center Slovenije intenzivneje sodeluje v tretji tematski skupini, katere strateški cilj je predstavitev in vpeljava koncepta 'forum učečih se' v naše festivale učenja in morebiti celo v prakso izobraževanja odraslih. Predstavniki sodelujočih držav (načeloma dobitniki priznanj/nagrad za izjemne dosežke v izobraževanju odraslih) so se udeležili Mednarodnega foruma učečih se v Veliki Britaniji, oktobra 2004. Tam so se spoznali s to obliko zagovorništva, ki uspešno deluje v Angliji in na Škotskem, v Kataloniji in nekaterih afriških državah ter v Kanadi, vpeljujejo pa ga tudi v Avstraliji in Novi Zelandiji. Skupina se bo ponovno srečala na študijskem obisku Tedna učečih se odraslih v Veliki Britaniji, maja 2005. Tedaj bo izšla tudi mednarodna publikacija Poti učenja 'Learning journeys', v kateri bodo objavljene življenjske zgodbe odraslih iz sodelujočih držav, ki so z učenjem bistveno povečali kakovost svojega življenja in pomembno vplivali na svoje okolje. Od razvoja dogodkov in dosežkov na tem področju si obetamo zanimivo obogatitev koncepta TVU, saj že vrsto let ugotavljamo, da so najboljši zagovorniki zamisli o vseživljenjskem učenju prav tisti, ki jo v svojem življenju tudi vztrajno udeležajo.

Drugi dve tematski skupini se bosta posvetili zbiranju uspešnih (in manj uspešnih, a kljub temu poučnih) pristopov k pripravi in izpeljavi festivalov učenja, oblikovanju strateških in operativnih napotkov za sodelovanje z mediji, sponzorji, izvajalci in politiki ter pripravi sistematične metode evalvacije učinkov festivalov učenja. Vsi partnerji bomo prispevali primere za skupno banko zgodb, metod in orodij, ta pa bo na voljo na spletni strani projekta.

Razmislek o prihodnosti TVU

Z dozdašnjimi dosežki projekta TVU smo lahko zadovoljni, vendar moramo biti pozorni. Tudi ta projekt ima svoj življenjski krog, ki ga upravljajo določene zakonitosti. Pred prvim festivalom, leta 1996, smo se spraševali o tem, ali bo naša pobuda o skupnem prazniku učenja sploh padla na plodna tla, in veseli obilnega odziva smo z delom navdušeno nadaljevali. V obdobju 1997-2001 so kazalniki uspešnosti TVU skokovito naraščali, festival je povezoval vse več ljudi in ustanov, število prireditev se je podvajalo in odziv medijev se je presenetljivo večal. V zadnjih treh letih so se kazalniki umirili, nekateri celo nekoliko upadli.

Število	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Izvajalcev	74	137	267	374	500	545	563	488	≈ 500
Prireditev	500	1.000	1.500	1.900	1.900	3.400	3.072	3.052	≈ 4.000
Medijskih objav	163	623	457	600	820	1.400	1.230	1.208	1.441

¹⁶ Izvirno ime projekta je *International Adult Learners Week in Europe* – IntALWinE.

Obiskovalcev	10.000	22.320	30.000	35.000	40.000	40.000	50.600	76.343	≈ 60.000
--------------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	----------

*Podatki za posamezno leto so odvisni od odstotka vrnjenih anket, ta se giblje med 60 in 70%.
Kazalnike TVU 2004 trenutno še preverjamo.

Razvoj TVU je torej v desetih letih dosegel nekakšen plato in potreben je razmislek, morda celo prevrednotenje projekta – tako z vidika tistih, ki projekt moralno in finančno podpirajo in ga tudi usmerjajo, kot tudi vseh, ki ga izpeljujemo – mali in veliki prireditelji, koordinatorji pa tudi nacionalni koordinator. Seveda se kot prvi razlog za stagnacijo ponujajo problemi s financiranjem, saj je bila leta 2002 omajana vloga nacionalnega koordinatorja in ni bilo čutiti dovolj močne usklajevalne vloge, v zadnjih dveh letih pa je upad interesa za prevzemanje obsežnejših nalog mogoče opaziti pri prirediteljih in koordinatorjih. Finančni temelji TVU, ki so bili vzpostavljeni s pomočjo pristojnih ministrstev, so torej ključnega pomena, kar je bilo ugotovljeno tudi ob nedavni predstavitvi TVU na seji Strokovnega sveta za izobraževanje odraslih. Vendar je na zanesljivost teh virov mogoče vplivati le do neke mere – z utemeljevanjem pomena in razsežnosti projekta in z apelom za pravočasno in količinsko ustrezno denarno podporo.

Denar pa nikakor ni edini vidik TVU. Možnosti krepitve obstajajo še na drugih področjih. Vsekakor je TVU skupni podvig, v katerem ima vsak partner določeno vlogo in kjer je uspešnost celote odvisna od zavzetosti posameznih enot. Zato bi moral vsak član mreže prijateljev TVU presoditi, kaj mu TVU prinaša (na primer večjo udeležbo, prepoznavnost v okolju, več povezav, boljše medsebojne odnose..., širše gledano pa tudi ohranjanje naravne in kulturne dediščine, medkulturno in medgeneracijsko sodelovanje in druge vrednote). Ločiti bi moral dolgoročne od kratkoročnih učinkov in se iskreno vprašati, ali je z izkupičkom zadovoljen. Če ni (majhen odziv obiskovalcev, nezanimanje za ponujene teme ipd.), bi se moral kritično vprašati, zakaj je tako in kaj lahko on sam stori, da bi bilo drugače. Namen tega razmisleka namreč naj ne bi bilo iskanje krivcev, marveč vzvodov za sveži zagon.

Oprelitev problemov in nizanje rešitev bosta morda vendarle pripeljala do oblikovanja skupnih potreb, želja, celo zavesti in skupne predanosti. Vse to bo še kako potrebno v fazi uresničevanja Nacionalnega programa izobraževanja odraslih pa tudi pri zasledovanju skupnih ciljev evropskih sistemov izobraževanja in usposabljanja, omenjenih v uvodu. Še več, ponotranjena kultura vseživljenjskega učenja bo lahko odločilna za preživetje v času, ki nam po eni strani odpira številne nove možnosti, a nas hkrati izpostavlja in prepušča zakonitostim trga znanja in dela. Pomen Tedna vseživljenjskega učenja zato vidimo tudi v tem, da sooblikuje držo naroda do izzivov, ki postajajo naši skupni, evropski. Po drugi strani pa pomaga ohranjati našo dediščino in jo prelivati v našo sodobno identiteto.

Pri vzpostavljanju razmer za uresničevanje načela 'vseživljenjsko učenje za vse' bo v prihodnje toliko bolj pomembno, da se med akterje TVU v še večji meri vključijo tudi drugi resorji, poleg izobraževalnega, da v promociji vseživljenjskega učenja dejavno sodelujejo strokovnjaki, politiki, gospodarstveniki, financerji... in da razumejo, da njenih učinkov nikakor ni mogoče presojati zgolj na podlagi števil.

Literatura in viri:

Delors, J. (1996). Učenje: skriti zaklad. Poročilo Mednarodne komisije o izobraževanju za enaindvajseto stoletje, pripravljeno za UNESCO. Ministrstvo za šolstvo in šport.

Convergence : Adult Learners' Weeks and Learning festivals; Special double issue, ICAE, 2002

International Adult Learners Week – Six Years after CONFINTEA V, Unesco Institute for Education, Hamburg, 2003

Lernen für alle : Lernfeste in Südosteneuropa 2001 / Learning is for everyone : Adult learners weeks in South Eastern Europe; IIZ/DVV Bonn, 2002

Projekt TVU-Grundtvig; E-bulletin 6 (angleška verzija): <http://www.llw5.org/highlights/>; ali <http://www.llw5.org/news/> (slovenska verzija)

Regionales Festival des lebenslangen Lernens / Regional Lifelong Learning Festival; IIZ/DVV Skopje, Makedonija, 2004

Securing the right to learn : An internationally-produced guide to advocacy, NIACE, 2002

Spletna stran projekta TVU - <http://tvu.acs.si>

The Learning Festivals Guide. An internationally-produced communication tool in support of the launch of the International ALW; NIACE, 2000

TVU-Novičke 1996 – 2005; izdajatelj Andragoški center Slovenije